

ZAMONAVIY TA'LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI

Respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Ushbu to’plamda **“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”** nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasining 2026-yil 5-soniga qabul qilingan maqolalar nashr etilgan.

“Zamonaviy ta’lim va tilshunoslik rivoji” nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi ta’lim tizimini takomillashtirish, innovatsion pedagogik yondashuvlar, zamonaviy o’qitish metodikalari hamda tilshunoslik sohasidagi dolzarb ilmiy tadqiqotlarni qo’llab-quvvatlashga qaratilgan. Konferensiya materiallari tegishli soha mutaxassislari tomonidan ko’rib chiqilgan original ilmiy maqolalar va tezislardan iborat bo’lib, unda professor-o’qituvchilar, filologlar, doktorantlar, magistrantlar, iqtidorli talabalar hamda mustaqil tadqiqotchilar ishtirok etishlari mumkin.

Konferensiya har oyda bir marotaba tashkil etilib, barcha ishtirokchilarga **sertifikat, maqola pdfi, DOI raqami** hamda **konferensiya to’plami** taqdim etiladi.

“INNOVATIVE PUBLICATION”- ILMIY TADQIQOTLARNI QO’LLAB-QUVVATLASH MARKAZI

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO’PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

<http://innopublication.com>

INNOPUBLICATION.COM

"ZAMONAVIY TA'LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

THE USE OF PRAGMATIC MEANS OF INFLUENCE IN ENGLISH AND UZBEK MEDIA TEXTS

Qayimova Nargiza Rahmatqul qizi

Shahrisabz State Pedagogical Institute

Abstract

This thesis examines the concept of modern media discourse, its main types, and pragmatic features. Today, media serves not only as a means of conveying information but also plays a significant role in shaping public opinion. Therefore, the linguopragmatic study of media texts is of particular importance. The thesis considers the specific features of news, political, advertising, social media, and multimodal media discourse. It also analyzes pragmatic features such as speech acts, evaluation, modality, presupposition, implicature, and audience influence based on English and Uzbek media materials.

Keywords

media discourse, pragmatics, linguopragmatics, news discourse, political discourse, advertising discourse, social media, speech act, presupposition, implicature.

INGLIZ VA O'ZBEK MEDIA MATNLARIDA PRAGMATIK TA'SIR VOSITALARINING QO'LLANISHI

Qayimova nargiza Rahmatqul qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya

Ushbu tezisda zamonaviy media diskurs tushunchasi, uning asosiy turlari va pragmatik xususiyatlari yoritiladi. Bugungi kunda media faqat axborot yetkazish vositasi bo'lib qolmay, jamoatchilik fikrining shakllanishiga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli media matnlarini lingvopragmatik jihatdan o'rganish muhim ahamiyatga ega. Tezisda yangiliklar, siyosiy, reklama, ijtimoiy tarmoq va multimodal media

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

diskursning o‘ziga xos jihatlari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, nutqiy aktlar, baholash, modallik, presuppozitsiya, implikatura va adresatga ta’sir ko‘rsatish kabi pragmatik xususiyatlar ingliz va o‘zbek media materiallari misolida tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: media diskurs, pragmatika, lingvopragmatika, yangiliklar diskursi, siyosiy diskurs, reklama diskursi, ijtimoiy media, nutqiy akt, presuppozitsiya, implikatura.

Kirish

Bugungi kunda inson kundalik axborotning katta qismini ommaviy axborot vositalari va internet orqali oladi. Gazeta, jurnal, radio va televideniye qatoriga internet nashrlari, ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, podkastlar va videoplatformalar qo‘shildi. Bu esa axborotni yaratish, tarqatish va qabul qilish usullarini sezilarli darajada o‘zgartirdi. Natijada media tilini faqat alohida matn sifatida emas, balki muayyan kommunikativ vaziyat va ijtimoiy muhit bilan bog‘liq diskurs sifatida o‘rganishga ehtiyoj paydo bo‘ldi.

Diskurs tushunchasi oddiy matnga qaraganda kengroq ma’noni anglatadi. N. Fairclough diskursni tilning ijtimoiy amaliyotdagi ko‘rinishi sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, diskurs jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar va qarashlar bilan uzviy bog‘liq [1]. T. van Dijk esa yangiliklar diskursini o‘rganishda matnning til xususiyatlari bilan bir qatorda ijtimoiy va kognitiv omillarni ham hisobga olish lozimligini ta’kidlaydi [2].

Shundan kelib chiqib, media diskurs deganda ommaviy axborot vositalari orqali yaratiladigan va auditoriyaga yetkaziladigan, ma’lum kommunikativ maqsadga ega bo‘lgan nutqiy faoliyatni tushunish mumkin. Uning vazifasi faqat biror voqea haqida ma’lumot berishdan iborat emas. Media xabari voqega baho berishi, ayrim jihatlarni alohida ta’kidlashi yoki o‘quvchida muayyan munosabat shakllanishiga ta’sir qilishi ham mumkin.

G. Yule pragmatikani so‘zlovchi nazarda tutgan ma’no va bu ma’noning tinglovchi tomonidan kontekst asosida tushunilishini o‘rganuvchi soha sifatida izohlaydi [3].

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Media matniga nisbatan ham “nima deyilgan?” degan savolning o‘zi yetarli emas. Xabar nima maqsadda berilgani, nima uchun aynan shu so‘zlar tanlangani va ular o‘quvchiga qanday ta’sir qilishi ham muhimdir.

Zamonaviy media diskursning asosiy turlari

Zamonaviy media diskursni kommunikativ maqsadi, mavzusi va axborotni tarqatish usuliga qarab bir necha turlarga ajratish mumkin. Ular orasida yangiliklar diskursi, siyosiy media diskursi, reklama diskursi, ijtimoiy media diskursi va multimodal media diskurs alohida o‘rin tutadi.

Yangiliklar diskursining asosiy vazifasi jamiyatda sodir bo‘layotgan voqea-hodisalar haqida tezkor ma’lumot berishdir. Bunday matnlarda fakt, sana, joy, shaxs va voqea tafsilotlari asosiy o‘rinda turadi. Shunga qaramay, yangilik matni har doim ham mutlaqo neytral bo‘lavermaydi. Voqeani qanday nomlash yoki sarlavhada qaysi so‘zni tanlash uning o‘quvchi tomonidan qabul qilinishiga ta’sir qilishi mumkin.

Masalan, Reuters agentligi 2024-yil 27-oktabrda O‘zbekistondagi parlament saylovlari haqida chop etgan materialini “Uzbekistan set to elect parliament loyal to president” deb nomlagan [9]. Sarlavhadagi “loyal to president”, ya’ni “prezidentga sodiq” ifodasi o‘quvchining e’tiborini parlament va prezident o‘rtasidagi siyosiy munosabatga qaratadi. Agar sarlavha shunchaki “Uzbekistan holds parliamentary elections” shaklida berilganida, asosiy e’tibor saylovning o‘ziga qaratilgan bo‘lardi. Demak, bitta birikmaning tanlanishi ham xabarning pragmatik yo‘nalishini o‘zgartirishi mumkin.

Siyosiy media diskursida axborot berish bilan bir qatorda ishontirish, baholash va muayyan siyosiy pozitsiyani ifodalash kabi vazifalar ham mavjud [4]. Masalan, “Uzbekistan demands Russia protect rights of its citizens working in RF” kabi sarlavhada “demands” – “talab qiladi” fe’li qat’iy kommunikativ pozitsiyani ifodalaydi.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

“Asks” – “so‘raydi” yoki “calls on” – “chaqiradi” fe‘llari ishlatilganida, xabarning pragmatik kuchi boshqacha bo‘lardi.

Reklama diskursining asosiy maqsadi adresatni muayyan harakatga undashdir. “Discover a smarter way to travel” jumlasidagi “discover” – “kashf eting” fe‘li o‘quvchini bevosita harakatga undaydi. O‘zbek reklama matnlaridagi “Hoziroq buyurtma bering!”, “Yangi imkoniyatlarni kashf eting!” kabi jumlalarda ham direktiv ma’no kuchli.

Ijtimoiy media diskursining muhim xususiyati interaktivlikdir. Masalan, “What do you think about the new education policy? Share your thoughts below” yoki “Yangi ta’lim siyosati haqida qanday fikrdasiz? Fikringizni izohlarda yozib qoldiring” kabi jumlar auditoriyani muloqotga jalb qiladi. Hashtag, emoji, repost va izohlar ham kommunikativ ma’no yaratishda ishtirok etadi.

Multimodal media diskursda matn rasm, video, diagramma yoki infografika bilan birga keladi. G. Kress va T. van Leeuwen ma’no faqat so‘zlar orqali emas, turli semiotik vositalarning birgalikdagi ishtiroki orqali yaratilishini ta’kidlaydi [5]. Masalan, “Economic uncertainty continues” sarlavhasi pasayib borayotgan grafik bilan berilsa, salbiy mazmun yanada kuchayadi.

Media diskursning asosiy pragmatik xususiyatlari

Media diskursni lingvopragmatik jihatdan tahlil qilishda nutqiy aktlar muhim o‘rin tutadi. J. Austin til yordamida nafaqat biror narsani aytish, balki ma’lum bir harakatni ham bajarish mumkinligini ta’kidlagan [6]. J. Searle esa nutqiy aktlarni assertiv, direktiv, komissiv, ekspressiv va deklarativ guruhlarga ajratgan [7].

Yangiliklarda ko‘pincha assertiv nutqiy aktlar uchraydi. “The parliament approved the bill” – “Parlament qonun loyihasini ma’qulladi” jumlasida ma’lum voqea haqida xabar beriladi. Reklama va ijtimoiy media matnlarida esa “join, read, discover, share” yoki “qo‘shiling, o‘qing, kashf eting, ulashing” kabi direktivlar ko‘proq uchraydi.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Baholash ham media diskursining muhim jihatidir. “Important, controversial, successful, dramatic, historic” kabi sifatlar o‘zbek tilidagi “muhim, bahsli, muvaffaqiyatli, keskin, tarixiy” birliklariga yaqin. “Historic agreement” – “tarixiy kelishuv” deyilganda, kelishuv oddiy voqea emas, alohida ahamiyatga ega hodisa sifatida ko‘rsatiladi.

Modallik ham media matnida tez-tez uchraydi. “The new policy may affect thousands of students” – “Yangi siyosat minglab talabalarga ta’sir qilishi mumkin” jumlasida “may” va “mumkin” birliklari natijaning hali aniq emasligini ko‘rsatadi. “Will affect” – “ta’sir qiladi” shakli esa ancha qat’iy ohangni yuzaga keltiradi.

Presuppozitsiya gapda bevosita aytilmagan, lekin oldindan mavjud deb qabul qilinayotgan ma’noni anglatadi [3]. “The government has finally addressed the problem” – “Hukumat nihoyat muammoga e’tibor qaratdi” jumlasidagi “finally – nihoyat” muammo avvaldan mavjud bo‘lganini va unga ilgari yetarli e’tibor berilmaganini anglatadi.

Implikaturada esa ayrim ma’nolar to‘g‘ridan-to‘g‘ri aytilmaydi, balki kontekst orqali tushuniladi [8]. Masalan, “The minister answered some of the journalists’ questions” – “Vazir jurnalistlarning ayrim savollariga javob berdi” jumlasida boshqa savollarning javobsiz qolgan bo‘lishi mumkinligi anglashiladi.

Media matnlarida metaforalar ham pragmatik vazifa bajaradi. “A new chapter in relations” yoki “munosabatlarda yangi sahifa ochildi” ifodasida davlatlararo munosabatlar kitobga, yangi bosqich esa uning yangi sahifasiga qiyoslanadi. Bunday metafora o‘zgarishni ko‘pincha ijobiy taraqqiyot sifatida ko‘rsatadi.

Demak, media matnidagi so‘z tanlovi, fe’l shakli, modal birlik, baholovchi sifat yoki metafora xabarning qanday qabul qilinishiga ta’sir qiladi. Lingvopragmatik tahlilda nafaqat xabarning mazmuni, balki uning qanday ifodalangani ham hisobga olinadi.

Xulosa

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Zamonaviy media diskurs jamiyatdagi asosiy kommunikatsiya shakllaridan biriga aylangan. Uning yangiliklar, siyosiy, reklama, ijtimoiy media va multimodal kabi turlari kommunikativ maqsadi va til vositalaridan foydalanishi bilan bir-biridan farq qiladi.

Yangiliklar diskursida voqea haqida ma’lumot berish asosiy o’rinda tursa-da, sarlavha va so’z tanlovi uning qanday talqin qilinishiga ta’sir qiladi. Siyosiy media diskursida ishontirish, baholash va siyosiy pozitsiyani ifodalash kuchliroq namoyon bo’ladi. Reklama diskursida auditoriyani muayyan harakatga undash yetakchi vazifa hisoblanadi. Ijtimoiy media diskursining asosiy jihati interaktivlik bo’lsa, multimodal diskursda matn, rasm, video va grafik vositalar birgalikda ma’no yaratadi.

Tahlil qilingan misollarda nutqiy aktlar, baholash, modallik, presuppozitsiya, implikatura va metafora media xabarining pragmatik mazmunini shakllantiruvchi asosiy vositalar sifatida ko’rindi. Media diskursini o’rganishda “nima haqida xabar berildi?” degan savol bilan cheklanib qolish yetarli emas. “Nima uchun aynan shu so’z ishlatildi?”, “Bu so’z xabarning ohangini qanday o’zgartirdi?” va “Muallif o’quvchiga qanday ma’noni yetkazmoqchi?” kabi savollar ham lingvopragmatik tahlilning muhim qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fairclough, N. Media Discourse. London: Edward Arnold, 1995.
2. Van Dijk, T. A. News as Discourse. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1988.
3. Yule, G. Pragmatics. Oxford: Oxford University Press, 1996.
4. Chilton, P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. London: Routledge, 2004.
5. Kress, G., van Leeuwen, T. Reading Images: The Grammar of Visual Design. 2nd ed. London: Routledge, 2006.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

6. Austin, J. L. How to Do Things with Words. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 1975.
7. Searle, J. R. Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts. Cambridge: Cambridge University Press, 1979.
8. Grice, H. P. Logic and Conversation // Cole P., Morgan J. L. (eds.). Syntax and Semantics. Vol. 3: Speech Acts. New York: Academic Press, 1975. P. 41–58.
9. Reuters. Uzbekistan set to elect parliament loyal to president. 27 October 2024.
10. Kun.uz. Siyosiy yangilik materiallari.
11. Kun.uz. “We will reduce the poverty rate to 6% in the coming years” – Shavkat Mirziyoyev.
12. Kun.uz. O‘zbekistonning vizasiz sayohat imkoniyatlarini kengaytirishga oid material.
13. Reuters. Uzbekistan qualify for World Cup for first time after draw with UAE. 5 June 2025.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

**OVERCOMING NATIONAL CULTURAL STEREOTYPES IN ENGLISH
LANGUAGE TEACHING: A METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE
SKILL OF PRESENTING CONTEMPORARY CULTURE**

Eshmuratova Jamila Raxiberdi qizi

Independent researcher

E-mail: eshmuratovajamilka@gmail.com <https://orcid.org/0009-0000-7971-2024>

Abstract

The article examines the problem of presenting national culture in a static and one-sided way in English language classes. The author calls this situation the «souvenir trap». Within it, Uzbekistan is presented only through monuments, national dishes and holidays. As a result, students cannot speak about the present-day image of their country. The article proposes a three-stage methodology for overcoming this problem. The methodology rests on project-based learning and the principles of intercultural mediation. A five-criterion assessment sheet is provided.

Keywords

intercultural communicative competence, cultural stereotype, cultural self-presentation, contemporary culture, project-based learning, intercultural mediation, English language teaching methodology.

**INGLIZ TILINI O'QITISH JARAYONIDA MILLIY MADANIY
STEREOTIPLARNI YENGISH: ZAMONAVIY MADANIYATNI TAQDIM
ETISH KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI**

Eshmuratova Jamila Raxiberdi qizi - Mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya. Maqolada ingliz tili darslarida milliy madaniyatni statik va bir tomonlama ko'rsatish muammosi ko'rib chiqiladi. Muallif bu holatni «suvenir tuzog'i» deb ataydi. Unda O'zbekiston faqat obida, milliy taom va bayram orqali taqdim etiladi. Natijada talaba o'z yurtining bugungi qiyofasi haqida gapira olmaydi. Maqolada

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

muammoni yengish uchun uch bosqichli metodika taklif qilinadi. Metodika loyiha metodi va madaniyatlararo vositachilik tamoyillariga tayanadi. Baholash uchun besh mezonli varaqa beriladi.

Kalit so'zlar: madaniyatlararo muloqot kompetensiyasi, madaniy stereotip, madaniy o'z-taqdimot, zamonaviy madaniyat, loyiha metodi, madaniyatlararo vositachilik, ingliz tili metodikasi.

KIRISH

Ingliz tili darsi bugun ikki vazifani bajaradi. U tilni o'rgatadi. Shu bilan birga u madaniyatlararo muloqotga tayyorlaydi. Ikkinchi vazifa ko'pincha e'tibordan chetda qoladi. Byram, Gribkova va Starkining ta'kidlashicha, madaniy o'lchov darsning qo'shimcha bezagi emas [1]. U til ta'limining ajralmas qismidir [1].

Muammo talabaning til bilimida emas. Talaba grammatikani biladi. So'z boyligi ham yetarli. Lekin u xorijlik bilan suhbatda o'z yurti haqida gapira olmaydi. Aniqrog'i, u faqat bir necha tayyor mavzuni aytadi: Navro'z, palov, mehmondo'stlik. Bu mavzular yomon emas. Muammo boshqa joyda. Talabaning tasavvurida O'zbekiston o'tmishda qotib qolgan mamlakat bo'lib ko'rinadi.

Bu holatni «suvenir tuzog'i» deb atash mumkin. Suvenir chiroyli bo'ladi. Lekin u hayotning o'zi emas. Xuddi shunday, darsdagi madaniyat ham ko'pincha souvenir darajasida qoladi.

Muammoning ildizi o'quv materiallarida yotadi. Taqdir o'tkazgan tizimli sharh buni aniq ko'rsatadi [2]. Yigirma to'rtta tadqiqot tahlil qilingan. Natija bir xil: darsliklarda maqsad madaniyat ustun turadi [2]. Mahalliy madaniyat esa ekzotik va statik tasvirlarda beriladi [2]. Ya'ni bu muammo faqat bizga xos emas. U global xarakterga ega.

Milliy materialda ham shunga o'xshash manzara qayd etilgan [3]. Amaldagi o'quv-metodik majmualarda madaniy topshiriqlarning aksariyati «o'qi va eslab qol» darajasida qoladi [3]. Qiyoslash va mulohaza yuritish kam talab qilinadi [3].

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Ammo madaniyat tirik hodisa. U har kuni o'zgarib boradi. Toshkentda ko-vorking markazlari ochilmoqda. Yoshlar startap ustida ishlamoqda. Ta'lim tizimi grant va onlayn kurslar bilan boyimoqda. Bularning barchasi ham milliy madaniyat. Lekin darslikda ular ko'rinmaydi.

Shu bois quyidagi savol dolzarb bo'lib qoladi. Talabani o'z yurtining bugungi qiyofasini ingliz tilida taqdim etishga qanday o'rgatish mumkin?

Tadqiqotning maqsadi shu savolga javob berishdir. Aniqrog'i, maqsad — madaniy stereotiplarni yengish va zamonaviy madaniyatni taqdim etish ko'nikmasini shakllantirish metodikasini asoslash.

MATERIAL VA METODLAR

Tadqiqot nazariy-metodik xarakterga ega. Unda uchta manba guruhi tahlil qilindi. Birinchi guruh — madaniyatlararo kompetensiya nazariyasi bo'yicha asosiy ishlar. Ikkinchi guruh — darsliklardagi madaniy mazmun tahliliga oid tadqiqotlar. Uchinchi guruh — loyiha metodini madaniy ta'limda qo'llash tajribasi.

Metodika uchta nazariy tayanchga asoslanadi.

Birinchi tayanch — madaniyatlararo vositachilik. Zarate va hammualliflari bu tushunchani batafsil ochib bergan [4]. Vositachi ikki madaniyat orasida ma'no ko'chiradi [4]. U tushunmovchilikni bartaraf etadi [4]. Talaba ham ana shunday vositachi bo'lishi kerak.

Ikkinchi tayanch — CEFR ning to'ldirilgan nashri. Unda vositachilik uchun alohida shkalalar berilgan [5]. Bu shkalalar maqsadni aniq tilda ifodalash imkonini beradi [5]. Masalan: «talaba madaniy tushunchani xorijlik suhbatdoshga sodda tilda izohlab bera oladi».

Uchinchi tayanch — loyiha metodi. Chjan, Vu va Fu bo'lajak o'qituvchilar bilan tajriba o'tkazgan [6]. Ishtirokchilar to'rtta guruh loyihasini bajargan [6]. Loyihalarda ular o'z madaniyatini ingliz tilida taqdim etgan [6]. Natijada ona madaniyat bilimi ham, uni

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

ingliz tilida ifodalash ko'nikmasi ham sezilarli o'sgan [6]. O'zbekistonlik tadqiqotchilar ham loyiha metodining bo'lajak o'qituvchilar tayyorgarligidagi samarasini qayd etgan [7].

Metodikani ishlab chiqishda to'rt tamoyilga amal qilindi. Birinchisi — dinamiklik: madaniyat harakatdagi hodisa sifatida beriladi. Ikkinchisi — qiyosiylik: har mavzu xorijiy hodisa bilan yonma-yon qo'yiladi. Uchinchisi — auditoriyaga yo'naltirilganlik: talaba kimga gapirayotganini biladi. To'rtinchisi — refleksivlik: har topshiriqdan keyin mulohaza yuritiladi.

NATIJALAR

Statik va dinamik mavzular nisbati

Tahlil natijasida madaniy mavzularni ikki guruhga ajratish taklif etiladi. Farq 1-jadvalda ko'rsatilgan.

1-jadval

Statik va dinamik madaniy mavzular

Soha	Statik yondashuv (an'anaviy)	Dinamik yondashuv (taklif etilayotgan)
Shahar	Tarixiy obidalar, madrasalar	Zamonaviy infratuzilma, ko-vorking va kutubxonalar, jamoat transporti
Yoshlar hayoti	Milliy o'yinlar, an'anaviy marosimlar	Talabalik hayoti, ko'ngilli harakat, startap va IT-parklar
Ta'lim	Madrasa an'analari	Grant tizimi, xalqaro almashinuv, onlayn kurslar
Oshxona	Faqat palov va milliy taomlar	Kundalik ovqatlanish madaniyati, yangi kafelar, taom va ish ritmi

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Soha	Statik yondashuv (an'anaviy)	Dinamik yondashuv (taklif etilayotgan)
Oila	Katta oila, an'anaviy rollar	Rollarning o'zgarishi, ishlaydigan otalar, avlodlar farqi

Manba: muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Jadvaldan bir fikr kelib chiqadi. Statik mavzulardan voz kechish shart emas. Ular milliy o'zlikning muhim qismi. Lekin ular yakka o'zi yetarli emas. Ikkala ustun birga berilishi kerak.

Uch bosqichli metodika

Metodika uch bosqichdan iborat. Har bosqichning o'z vazifasi bor.

Birinchi bosqich — stereotipni ko'rish. Talaba avval o'z tasavvurini payqashi kerak. Buning uchun oddiy topshiriq beriladi. Talaba xorijlik do'stiga O'zbekiston haqida besh jumla yozadi. So'ng guruh javoblarni birga sanab chiqadi. Odatda bir xil mavzular takrorlanadi. Ana shu takrorlanish stereotipning o'zi. Muhokama shu yerdan boshlanadi.

Ikkinchi bosqich — til zaxirasini yig'ish. Zamonaviy hodisani aytish uchun so'z kerak. Talabada bu so'zlar ko'pincha yo'q. Shu bois har mavzu uchun 15–20 so'zlik zaxira tuziladi. Zaxiraga izohli iboralar ham kiritiladi. Masalan, mahalla tushunchasi qanday izohlanishi mashq qilinadi.

Uchinchi bosqich — loyiha va taqdimot. Talaba aniq auditoriya uchun mahsulot tayyorlaydi. Mahsulot turi erkin tanlanadi. Bu qisqa video, raqamli hikoya yoki taqdimot bo'lishi mumkin. Muhim shart bitta. Mahsulot internetdagi tayyor matnga tayanmasligi kerak. Unda talabaning o'z kuzatuv yoki intervyusi bo'lishi shart. Taqdimotdan so'ng savol-javob o'tkaziladi. Aynan shu qism vositachilik ko'nikmasini mashq qildiradi.

Baholash mezonlari

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Loyihani baholash uchun besh mezonli varaqa taklif etiladi. U 2-jadvalda berilgan.
2-jadval

Loyihani baholash mezonlari

Mezon	Yuqori daraja belgisi
Mazmun dinamikligi	Hodisa bugungi hayot bilan bog'langan; faqat o'tmish bilan cheklanmagan
Izohlash ko'nikmasi	Milliy tushunchalar izoh, ma'nodosh yoki qisqa ta'rif bilan tushunarli qilingan
Auditoriyaga moslik	Mazmun va uslub aniq tinglovchi uchun tanlangan
Til aniqligi	Xatolar tushunishga xalaqit bermaydi; so'zlar o'z o'rnida ishlatilgan
Refleksiya	Talaba o'z tasavvuridagi o'zgarishni izohlab bera olgan

Manba: muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Mezonlar loyiha boshida talabalarga e'lon qilinadi. Shunda ular kuchni kerakli joyga sarflaydi. Baholanmaydigan narsani hech kim jiddiy o'rganmaydi.

Modul namunasi

Metodika qanday ishlashini bitta namunada ko'rsatamiz. Modul nomi — «Mening shahrim bugun». U to'rt soatga mo'ljallangan.

Birinchi soat kuzatuvdan boshlanadi. Talabalar chet ellik bloggerning O'zbekiston haqidagi videosini ko'radi. Savol oddiy: blogger nimani ko'rsatgan va nimani ko'rsatmagan? Odatda javob bir xil chiqadi. Videoda bozor va obida bor. Kundalik hayot esa deyarli yo'q.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Ikkinchi soat til ustida ishlashga bag'ishlanadi. Guruh zamonaviy shahar hayotiga oid so'zlarni yig'adi. Zaxiraga izohli iboralar ham kiritiladi. Masalan, «mahalla» tushunchasi qanday tushuntirilishi mashq qilinadi.

Uchinchi soat qiyoslashga ajratiladi. Talabalar o'z shahridagi bitta hodisani xorijiy shahar bilan solishtiradi. Muhim shart bor. Qiyos «yaxshi–yomon» tarzida emas, «boshqacha» tarzida quriladi.

To'rtinchi soat taqdimot uchun. Har talaba bir daqiqalik video yoki foto-hikoya tayyorlaydi. Auditoriya oldindan belgilanadi: bu xorijlik tengdosh yoki almashinuv dasturidagi sherik. Taqdimotdan keyin savol-javob o'tkaziladi. Yakunda talaba qisqa mulohaza yozadi.

Modul amaldagi dastur mavzusiga ulanadi. Masalan, «City life» yoki «Daily routine» mavzusi bunga qulay imkoniyat beradi. Shu bois qo'shimcha soat talab qilinmaydi.

MUHOKAMA

Taklif etilgan metodika Byram modeliga zid emas. Aksincha, u modelning bir qismini kuchaytiradi. Byram va hammualliflari madaniy ongni tirik madaniyat orqali rivojlantirishni tavsiya qiladi [1]. Bizning metodika aynan shu tavsiyani amaliy tartibga aylantiradi.

Natijalar Taqdirning xulosasi bilan ham mos keladi [2]. U darsliklarda mahalliy madaniyatning ekzotiklashtirilishini muammo deb ko'rsatadi [2]. Bizning yechim esa darslikni almashtirishni talab qilmaydi. Yetishmagan qism qo'shimcha modul bilan to'ldiriladi.

Metodikaning kuchli tomoni uning tejamkorligida. Qo'shimcha soat kerak emas. Modullar mavjud mavzular ichiga singdiriladi. Masalan, «City life» mavzusiga zamonaviy shahar bloki qo'shiladi. Qimmat jihoz ham talab qilinmaydi. Talabanning smartfoni yetarli.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Yana bir jihat e'tiborga loyiq. Zamonaviy mavzular talabaga yaqin. U ular haqida o'z tajribasidan gapira oladi. Bu psixologik to'siqni pasaytiradi. Talaba yodlangan matnni takrorlamaydi. U o'z fikrini aytadi.

Ikkita xavfni ochiq aytish kerak. Birinchi xavf — qarama-qarshi qo'yish. Zamonaviy madaniyatni ko'rsatish an'anaviy madaniyatni inkor etish emas. Ikkalasi bir butunning qismlari. Ikkinchi xavf — yuzakilik. Ko-vorking markazi haqida gapirish o'z-o'zidan chuqurlik bermaydi. Hodisa ortidagi ma'no ochilishi kerak.

O'qituvchining roli ham o'zgaradi. U «to'g'ri javob» egasi bo'lmaydi. U hamroh tadqiqotchi vazifasini bajaradi. Talabaning oilaviy yoki hududiy tajribasi umumiy qolipga mos kelmasligi mumkin. Bu xato emas. Aksincha, bu madaniyatimiz ichidagi rang-baranglikning dalili.

Tadqiqotning cheklovi ham bor. Metodika nazariy asosda ishlab chiqilgan. Uning samarasi keng tajriba-sinovda tekshirilishi lozim. Bu keyingi bosqichning vazifasi.

Metodikani joriy etishda o'qituvchi uchun uchta amaliy maslahat bor. Birinchisi — kichikdan boshlash. Butun kursni birdan qayta qurish shart emas. Bitta modulni to'liq o'tkazib ko'rish kifoya. Ikkinchisi — material to'plamini yuritish. Topilgan video va matnlar kafedra papkasida saqlanadi. Shunda keyingi tayyorgarlik vaqti keskin qisqaradi. Uchinchisi — talabalarning o'z mahsulotlarini saqlash. Ular keyingi guruhlar uchun namuna bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Milliy madaniyatni faqat o'tmish orqali ko'rsatish yetarli emas. Bunday yondashuv o'z-o'zidan stereotip hosil qiladi. Talaba xalqaro muloqotda o'zini to'liq ifoda eta olmaydi.

Muammoni yengish uchun uch bosqichli metodika taklif etildi: stereotipni ko'rish, til zaxirasini yig'ish, loyiha va taqdimot. Har bosqich aniq vazifani bajaradi. Baholash besh mezon bo'yicha olib boriladi.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

Metodikaning amaliy qiymati uchta jihatda ko'rinadi. Birinchidan, u mavjud dasturga qo'shimcha soatsiz kiradi. Ikkinchidan, u talabani passiv o'rganuvchidan faol taqdim etuvchiga aylantiradi. Uchinchidan, u milliy madaniyatni dunyoga tanitish vazifasiga xizmat qiladi.

Keyingi tadqiqot yo'nalishi aniq. Metodikani turli yo'nalish talabalari bilan sinovdan o'tkazish va natijalarni statistik tahlil qilish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Byram M., Gribkova B., Starkey H. Developing the Intercultural Dimension in Language Teaching: A Practical Introduction for Teachers. — Strasbourg: Council of Europe, 2002. — 42 p. URL: <https://rm.coe.int/16802fc1c3>

2. Taqdir. Cultural Stereotypes in Foreign Language Textbooks: A Systematic Review of Visual Representation // Theory and Practice in Language Studies. — 2025. — Vol. 15, No. 6. — P. 1949–1958. DOI: <https://doi.org/10.17507/tpls.1506.23>

3. Eshmuratova J.R. Amaldagi ingliz tili o'quv-metodik majmualarida madaniy komponentning kontent-tahlili: milliy, maqsad va global madaniyat nisbati // Qurilish va ta'lim ilmiy jurnali. — 2026. — 5-jild, 4-son. — B. 300–305. URL: <https://jurnal.qurilishtalim.uz/dannie/2026-yil-4-son.pdf>

4. Zarate G., Gohard-Radenkovic A., Lussier D., Penz H. Cultural Mediation in Language Learning and Teaching. — Graz: European Centre for Modern Languages, Council of Europe Publishing, 2004. URL: <https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECML-resources/GEN-EN.pdf>

5. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. — Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020. — 273 p. URL: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

6. Zhang D., Wu J.G., Fu Z. Improving pre-service English teachers' native cultural knowledge and English language knowledge of native culture in a PBL classroom // Innovation in Language Learning and Teaching. — 2025. — Vol. 19, No. 1. — P. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1080/17501229.2024.2318568>

7. Yusupova M., Gazieva S., Abdullayeva Z., Umarova Z., Akhmedova M., Kambarova M. Integrating Project-Based Learning in English Language Teacher Education for Sustainable Development Goals (SDGs) // International Journal of Language Education. — 2025. — Vol. 9, No. 2. — P. 245–266. DOI: <https://doi.org/10.26858/ijole.v1i2.74938>

"ZAMONAVIY TA'LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI"

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

SEMANTIC CHANGE IN MODERN ENGLISH: AN ANALYSIS OF THE CAUSES, PROCESSES, AND LINGUISTIC CONSEQUENCES OF MEANING TRANSFORMATION

Keunimjaeva Uldana

A student of the university of innovation technologies

Abstract

Semantic change represents one of the fundamental processes in the historical and contemporary development of the English language. Lexical meanings are not fixed entities; rather, they are continuously modified through language use, contextual interpretation, social interaction, cultural transformation, technological development, and cognitive processes. This article investigates the principal causes, mechanisms, and linguistic consequences of semantic change in Modern English. Particular attention is devoted to semantic broadening, narrowing, amelioration, pejoration, metaphorization, metonymization, and semantic bleaching. The study combines descriptive, comparative, contextual, and diachronic approaches to the analysis of lexical items whose meanings have undergone transformation. Particular consideration is also given to the influence of globalization, digital communication, technological innovation, and changing cultural practices on contemporary English vocabulary. The analysis demonstrates that semantic change is neither random nor entirely unpredictable

Keywords

semantic change, semantic shift, lexical semantics, meaning transformation, semantic broadening, semantic narrowing, amelioration, pejoration, metaphor, metonymy, Modern English.

Language is a dynamic system that develops continuously in response to changes in human society, culture, cognition, and communication. No natural language remains completely stable over time. Changes may affect pronunciation, grammar, vocabulary,

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

discourse practices, and meaning. Among these processes, semantic change occupies a particularly important position because it concerns the transformation of meanings associated with linguistic expressions. A lexical item may acquire a new meaning, lose an earlier sense, develop a broader or narrower interpretation, or change its evaluative connotations. Thus, the investigation of semantic change is essential for understanding both the historical development of language and the functioning of contemporary communication [1, pp. 174–199].

The study of meaning change has a long tradition in linguistic scholarship. Historical-philological semantics, which developed particularly strongly during the nineteenth and early twentieth centuries, focused on the historical development of word meanings and attempted to classify recurrent mechanisms of semantic transformation. Major categories included metaphor, metonymy, generalization, specialization, amelioration, and pejoration [2, pp. 1–46]. These categories remain important in contemporary lexical-semantic research, although modern approaches increasingly emphasize context, discourse, cognition, pragmatics, and social interaction. Semantic change is especially important in English because the English lexicon has developed through prolonged contact between different languages and speech communities. Old English, Scandinavian languages, Norman French, Latin, and later numerous other languages have contributed to the development of English vocabulary. Language contact can introduce not only new lexical forms but also new semantic associations and patterns of usage [3, pp. 200–224]. Consequently, the modern English lexicon contains many lexical items whose present meanings can be understood only by considering their historical development. An important characteristic of semantic change is that it is often gradual. A new meaning may initially occur only in a particular context and may be interpreted as an implication rather than as an independent lexical sense. Through repeated use, the interpretation may become familiar to other members of the speech

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

community. Eventually, the contextual interpretation may become conventionalized and form part of the lexical meaning of the expression. Traugott and Dasher describe this process in terms of pragmatic inference, conventionalization, and the interaction between speakers and hearers [4, pp. 18–25].

Contemporary technological development has created particularly favorable conditions for semantic innovation. The Internet, social media, artificial intelligence, mobile technologies, and digital communication have introduced new communicative environments in which existing words are frequently adapted to new purposes. Words such as *cloud*, *platform*, *stream*, *feed*, *window*, *tablet*, and *virus* illustrate how established lexical forms can acquire specialized meanings in technological contexts. Such developments demonstrate the flexibility of English vocabulary and its ability to respond rapidly to new communicative requirements [5, pp. 1–10].

Semantic change is also closely related to cognitive processes. Speakers frequently conceptualize unfamiliar or abstract phenomena through familiar experiences. Metaphorical extension is therefore an important mechanism of lexical innovation. The conceptual relationship between physical and abstract domains enables existing words to be applied to new situations. Cognitive linguistic research has demonstrated that metaphor is not merely an artistic or rhetorical phenomenon but also a fundamental mechanism of conceptualization [6, pp. 3–6]. The contemporary study of semantic change also recognizes the importance of social factors. Changes in social organization, professional practices, cultural values, political discourse, and interpersonal relationships can all influence lexical meaning. A word may acquire a positive or negative evaluative meaning depending on how speakers perceive the phenomenon it denotes. This explains the processes traditionally described as amelioration and pejoration [7, pp. 251–257].

The relevance of this topic is further increased by globalization. English is widely used as an international means of communication, and its speakers participate in multilingual and multicultural interactions. Contact between English and other languages contribute to lexical borrowing, semantic adaptation, and the development of new varieties of English. Language contact is therefore an important factor in the continuing transformation of English vocabulary [8, pp. 1–15].

The aim of the present research is to examine the principal causes and mechanisms of semantic change in Modern English and to analyze the linguistic consequences of meaning transformation.

References

1. McMahon, A. M. S. *Understanding Language Change*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – pp. 174–199.
2. Traugott, E. C., Dasher, R. B. *Regularity in Semantic Change*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – pp. 18–25.
3. Geeraerts, D. *Theories of Lexical Semantics*. – Oxford: Oxford University Press, 2010. – pp. 1–46.
4. Lakoff, G., Johnson, M. *Metaphors We Live By*. – Chicago: University of Chicago Press, 1980. – pp. 3–13.
5. Ullmann, S. *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*. – Oxford: Basil Blackwell, 1962. – pp. 251–257.

"ZAMONAVIY TA'LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026

TABLE OF CONTENTS | СОДЕРЖАНИЕ

1.	THE USE OF PRAGMATIC MEANS OF INFLUENCE IN ENGLISH AND UZBEK MEDIA TEXTS Qayimova Nargiza	3-9
2.	OVERCOMING NATIONAL CULTURAL STEREOTYPES IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING: A METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE SKILL OF PRESENTING CONTEMPORARY CULTURE Eshmuratova Jamila	10-19
3.	SEMANTIC CHANGE IN MODERN ENGLISH: AN ANALYSIS OF THE CAUSES, PROCESSES, AND LINGUISTIC CONSEQUENCES OF MEANING TRANSFORMATION Keunimjaeva Uldana	20-23

